

Spiritualiteit in de stad?

Frans Goetghebeur

Voorzitter van de Europese Boeddhistische Unie

Late Lane Academy
Driebergen, 26 augustus 2009

I. Spiritualiteit in de stad?

II. Waar staan we op dit moment?

III. Is het woord “spiritualiteit” nu al versleten?

- De geschiedenis van het woord
- Het fenomeen vandaag
 - 1) Instrumentalisatie
 - 2) Commercialisatie
 - 3) Halfslachtige mystiek
- Een nieuwe cultuur

IV. Haar plaats op de agora

V. Conclusie

I. Spiritualiteit in de stad?

*“Elke cel van ons lichaam kan ons
alles vertellen over de kosmos.”*

(Thich Nhat Hanh)

een geestelijk avontuurtje ...

wat emotioneel vertier ...

een paar gedurfde statements ...

II. Waar staan we op dit moment?

De mens heeft blijkbaar de rare gewoonte aan zijn scheppingen te willen vasthouden:

- ❑ van zijn ideeën maakt hij ideologieën, religie wordt godsdienst en kunst technologie
- ❑ egocentrische kramp
- ❑ het ononderbroken neurotisch blijven uitkijken naar de volgende banale kick

*“Twee willen als je er één hebt,
is de deur openen voor de demon.”*

*« L'infiniment invraisemblable pour
en faire la plus haute certitude de la foi. »*

(Peter Sloterdijk)

Niet de staat, niet de anderen
niet het systeem, maar de mens zelf...

III. Is het woord “spiritualiteit” nu al versleten?

Spiritualiteit werkt

Spiritualiteit in je werk

... in relaties

... in de overgang

... op rijpere leeftijd

... in de tuin

... in dromen

... in de opvoeding

... bij het afvallen

... in de slaapkamer

... in de dertigersdip

... in je huis

... bij vermoeidheid

- ❑ geïnstrumentaliseerd door fanatici
- ❑ in glossy papier ingepakt door pientere zakenlui
- ❑ bezongen door verloren gelopen mystici

■ De geschiedenis van het woord

- ❖ Spiritus: adem, geest
- ❖ Twaalfde eeuw: spiritualiteit in contrast met lichamelijkheid
- ❖ Twintigste eeuw: vormen van innerlijk bewustzijn, zoals zingeving, religiositeit en meditatie
- ❖ Spiritualiteit heeft te maken met een persoonlijke betrokkenheid, een individuele keuze en met authenticiteit. Niet noodzakelijk met religiositeit.

Spiritualiteit is de onuitputtelijke drijfkracht
waardoor je geen enkele reden ziet
om niet enthousiast verder te werken
en te blijven timmeren aan de weg en zo
alle levende wezens kunt blijven vooruithelpen,
in wat voor omstandigheden dan ook.

*“Spiritualiteit bestaat uit
het doorklieven van hoop en vrees
en uit het plotse inzicht
dat gepaard gaat met dit proces.”*

(Chögyam Trungpa)

- Het fenomeen vandaag

- 1) Instrumentalisatie

Krachtconcentraties die kunnen leiden tot
collectieve verdwazing in plaats van bijdragen tot
de bevrijding van de mens

2) Commercialisatie

- ❖ « Selling spirituality, the silent takeover of religion »
- ❖ “Hebben” i.p.v. “zijn” kiezen is, vooral op spiritueel vlak, het toppunt natuurlijk

Selling Spirituality examines the growing commercialisation of 'religion' in the form of the popular notion of 'spirituality', as it is found in education, health-care, counselling, business training, management theory and marketing.

The analysis offered is but one example of the way in which the 'market mentality' is now infiltrating all aspects of human cultural expression in (so-called) 'advanced' capitalist societies.

- *The individualisation has allowed consumerist and capitalist spiritualities to emerge.*
- *God becomes a partner in business.*
- *Corporatisation of spirituality: the tailoring of those individualised spiritualities to fit the needs of corporate business culture in its demand for an efficient, productive and pacified workforce.*
- *Transformative challenge*
- *Conforming to existing social norms*
- *Religions provide the best hope for humanity in challenging the God of Money.*

*« The danger is that religion could become
no more than a service sector to the global
civilization, no longer shaping its values
But merely repairing the spiritual damage it
inflicts. » (Harvey Cox)*

3) Halfslachtige mystiek

- ❖ Naïef geloven in utopieën
- ❖ Hun ziel verkopen
- ❖ De gezondheid van hun moeder aarde op het spel zetten
- ❖ Als enige diersoort hun eigen ras uitroeien
- ❖ Onderstroom

De onzichtbare stroom

Er loopt een sterke stroom goddelijk door ons heen.

Warm en helder en onzichtbaar is hij.

Hij draagt ons en leidt ons zeker naar het doel.

We kennen niet precies de richting en de oever evenmin,
kunnen er slechts naar gissen en voelen
wanneer we te midden van de stroom vertoeven.

Of merken hoe we ervan afdwalen.

Dan schuren we langs de bodem, stoten op stenige oevers.

En weer is het tijd om het midden te zoeken,

juist niet naar een schijnbare reddende oever te vluchten.

Want warm is de stroom en helder en onzichtbaar.

Wat hij wenst is ons vertrouwen, ons meezwemmen
en nooit tegen hem in willen gaan.

Geen naam weet hem treffend te benoemen.

Hij is geen ik, geen jij, geen wij
en toch in ons, rondom ons en overal.

Hij is zonder problemen en zorgen, zonder waarom en omdat.

Er is niets te betreuren, niets te beklagen,
niets te bestrijden en niets te vrezen;
ook niets te wensen en te begeren,
wat aan gene zijde zou zijn, van alles wat reeds ... is.

Zelfs Boeddha en Christus en Gods naam
zijn maar voorlopige aanwijzingsborden,
waarbij men niet langer moet stilstaan,
zodra ze voldoende van nut zijn geweest.

Ook de warme golfstroom weet niet welke richting hij heeft,
welke vissen hij voedt, wat voor weer hij teweegbrengt.
Hij is: pure tegenwoordigheid, warm en helder en onzichtbaar,
en precies nu, op dit ogenblik, is hij niet een ... stroom.

(Ken Wilber)

■ Een nieuwe cultuur

Naast

- ecologisch bewustzijn
- transnationale identiteit
- universele verantwoordelijkheid

vormt spiritualiteit een belangwekkende component van een nieuwe cultuur

- eindelijk inzien dat voortdurende winst en groei een gevaarlijke obsessie zijn en de mercantilisering van alle domeinen van onze samenleving uiterst nefast is voor ons allen;
- het aanklagen van de hoge sterftecijfers omwille van het gebruik van pesticiden in de Derde Wereld;
- humanisme als levensvisie i.p.v. godsdienst als leidraad;
- het belang van het immateriële (intelligentie, bewustzijn, gevoelens, vrij onderzoek ...) zelfs als commerciële factor;

- we willen geen blasé, onverzadigbare en droevige kinderen meer voortbrengen. De opvoeding is er niet meer op uit alleen op de angst voor het mislukken te functioneren, maar benadrukt meer en meer het enthousiasme om te leren;
- matigheid en soberheid als levensstijl om de harmonie met alles en iedereen te bevorderen;
- nieuwe technologieën, productiemethoden, manieren van communiceren en uitwisselen, distributie en consumptie, beslissingsstructuren in bedrijven, nieuwe vormen van wonen, sparen, eten en reizen;
- de ontwakende vrouw;
- de mediterende militanten.

- ❖ Gevoelig zijn voor het relationele in plaats van kennis, macht of materie te willen vergaren.
- ❖ We zijn in een nood sfeer terechtgekomen, waar het linken, het verbinden van bewustzijn voor uitwegen zorgt.
- ❖ De Boeddha van de toekomst is geen persoon, maar een sangha, d.w.z.: een goed op elkaar ingespeelde, in harmonie levende, vriendelijke gemeenschap.

IV. Haar plaats op de agora

Van godsdienst naar spiritualiteit

- ❑ Het grote voordeel is dat spiritualiteit niet geclaimd kan worden door één traditie.
- ❑ Sommige mensen verwarren spiritualiteit met godsdienst, bijgeloof en magie.
- ❑ Vriendelijk en onbevagen als een kind, onbevooroordeeld als een wetenschapper en ontvankelijk als een dichter: zo verhouden spirituele mensen zich tot de werkelijkheid.
- ❑ Ze is de dessem van een gezonde beschaving die ervoor zorgt dat mildheid, vriendelijkheid en geduld aangesproken worden in plaats van geweld, lawaai en dreigementen.

Het boeddhisme toont aan dat spiritualiteit niet noodzakelijk onderdanigheid aan een absoluut gezag veronderstelt, maar juist de meest verregaande vorm van autonomie en bevrijding van het individu bewerkstelligt, de ontvoogding van alles wat de mens aan banden legt en van alles wat hem in verslaving en onmondigheid duwt. Dus ook van God, als God de mens zou kluisteren of hem geboden zou opleggen. Spiritualiteit voert de aandacht van buiten naar binnen, van het oppervlakkige naar het diepzinnige, naar het wezen en de intieme verbondenheid van de dingen.

- een uitweg voor de heersende enggeestigheid
- veel te maken met zelfvertrouwen
- beginner's mind
- humanisme en spiritualiteit vinden elkaar

In de huidige angstverwekkende sfeer, in de existentiële wanhoop en het heersende nihilisme, in een tijdperk waar men de indruk heeft dat er niet alleen geen piloot meer is in het vliegtuig, maar misschien zelfs gewoon geen stuurhut meer is, is een positieve visie over de menselijke mogelijkheden meer dan welkom.

De gunstige veranderingen waarnaar we streven hangen nochtans niet alleen af van een hervorming van de economische, politieke en sociale structuren. Zoals geweten bevindt de kern van de huidige (financiële en economische) crisis zich in het gebrek aan vertrouwen... en is vertrouwen geen wezenlijk spiritueel onderwerp ?

V. Conclusie

Enkele statements:

- ❑ Niet-theïstische dimensie
- ❑ De zonen en dochters van Descartes spiritualiteit bijbrengen, is niet evident
- ❑ Socialisten en hun koudwatervrees t.o.v. spiritualiteit

- Vergankelijkheid
- Zelfloze aard van de verschijnselen
- Spirituele kracht als een bron voor vrede
- Mediteren, een handige toegangsweg tot die bron

Een bos dat groeit,
maakt geen lawaai.

Een boom die valt,
kraakt geweldig.

*“Het is de wijsheid die het bestaan ziet
als een dans zonder danser.
Als de spirituele reis naar onze eigen geest
ons naar deze wijsheid leidt,
is alles wat ons nog te doen staat
lachen en aan die dans deelnemen.”*

(Ron Leifer)